

ROHAN AZ IDŐ, KÖSZÖNTŐ LOCH JAKAB KILENCVENEDIK SZÜLETÉSNAPIJÁRA

NEMESSÁLYI Zsolt Emeritus Professor
Debreceni Egyetem GTK
nemessalyi.zsolt@econ.unideb.hu

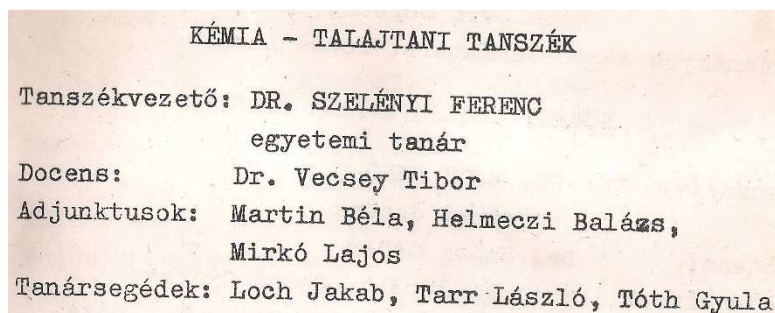
ÖSSZEFOGLALÁS

Prof. Dr. Loch Jakab kémikus professzor, az agrokémia diszciplína bevezetője, a mezőgazdasági kémia kutatások fejlesztője, 1992-1998 között a Debreceni Agrártudományi Egyetem utolsó előtti rektora, a Debreceni Egyetem kialakításának vezető személyisége, a tagintézmények egyenlőségének, és a tudományterületek erőegyensúlyának töretlen képviselője, 2022 novemberében 90 éves. Ebből az alkalomból - egykori tudományos rektorhelyettesként, a Debreceni Egyetemi Szövetség szenátusi elnökeként, munkatársaként, barátjaként - válogattam archívumomból. A doktorképzés, a DATE kutatás-fejlesztési stratégiája és az egyetemi integráció képezte visszaemlékezéseim tárgyát. Loch professzor úr igaz emberként lett példaképe utódjainak.

Kulcsszavak: PhD képzés, egyetemi stratégia, egyetemi integráció

BEVEZETÉS

„Rohan az idő” éneklí Koncz Zsuzsa örökbecsű híres slágerében, ami érvényes Prof. Dr. Loch Jakab 90. születésnapján is. Az egykori Debreceni Agrártudományi Főiskola 1963/64-es jubileumi tanévben kezdődik ismeretségünk, akkor még egyszerű tanár – diák kapcsolatként. Dr. Szelényi Ferenc egyetemi tanár vezette ekkor a Kémia – Talajtani Tanszéket. (Kapusí I. 1963 1)

Aztán peregtek az évek, a kémikus Tanársegéd haladt előre az egyetemi oktatói ranglétrán, végigjárta a tudományos fokozatok grádcisait, eljutott az egyetemvezetés csúcsára.

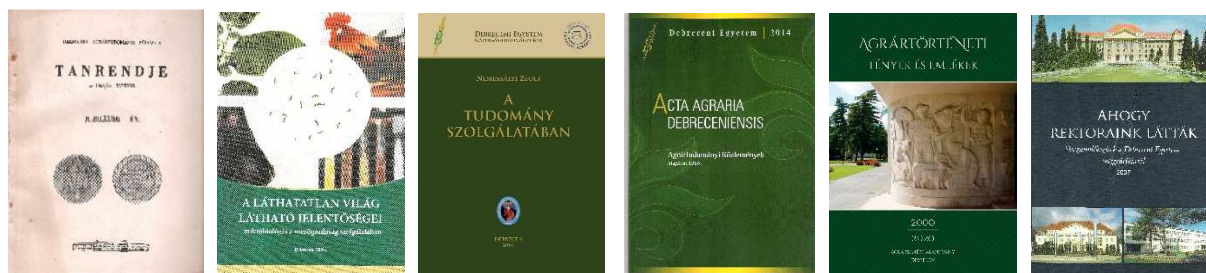
Születésnapi köszöntőmet rendhagyó módon, a tudományos közlemények formai követelményeihez igazítva próbálom ötvözni. Megkísérlem az intézménytörténeti tényeket felhasználva bemutatni a hivatalos emberi kapcsolatok fejlődésének lehetőségét a BARÁTSÁG irányába.

ANYAG ÉS MÓDSZER

Anyagomhoz a forrásokat részben az Intézmény korábbi kiadványaiból merítettem, másrészt saját emlékeimre támaszkodtam. Felhasználtam továbbá a Fekete István által szerkesztett és vezetett „Életutak, életpályák – professzoraink mesélnek” című programsorozatának aktualitásait is.

Módszertanilag írásom a tudományos cikkek intézménytörténeti kategóriájába sorolható.

Kiadványok:

TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

Loch Jakab professzor úrral, akit baráti körben csak Jackie-nek szólítottunk, diákként ismerkedtem meg az 1963/64-es tanévet kezdő évfolyamról. Ő ekkor tanársegéd volt a Szelényi Ferenc által vezetett Kémia - Talajtani tanszéken. A diákok között a kémia már ekkor is az egyik legnehezebb tantárgynak számított. 2017-ben aranydiplomásként így emlékeztem vissza erre az időszakra:

Aztán a tanszék átszerveződött. 1965-ben a Talajtan – Mikrobiológia keretében kezdtünk el diákköri tevékenységet Megyeri Szabolcs évfolyamtársammal Helmeczi Balázs vezetésével. Helmeczi professzor úr 80. születésnapjára készült írásunkban vettem az idézetet: „Tőle kaptuk az ötletet és a témát diákköri munkánkhoz, mi pedig szorgalmasan dolgoztunk a megvalósításon. Megismerkedtünk a Talajtani Tanszék mikrobiológiai laboratóriumával, a Bocz Ernő vezette Növénytermesztéstani Tanszék nagyadagú műtrágyázással egybekapcsolt vetésforgó kísérleteivel, a parcellákkal, a mintavételezés helyszínével. A hipotézis az volt, hogy kapcsolatnak kell lennie a talajélet, a talajbaktériumok száma és a terméseredmények között.” (Nemessályi Zs. 2008 2) Ebből született a TDK dolgozatunk és a diplomamunkám 1966/67-re. Végzést követően 1967-ben szétszéledt a 100 fős évfolyam. Loch Jakabtól is elváltak útjaink. Akkor még nem tudatosult bennem, hogy milyen nagy jelentősége van Loch professzor álláspontjának az alapozó tantárgyak specializált oktatásáról, ami az egyetemi integráció idején nyert létjogosultságot.

70 éves koromban született könyvemből idézek agrármérnöki tevékenységem kezdeteiről: „Szakmai pályám elején, az egyetem elvégzését követően, öt éven át gyakoroltam a gazdálkodást, Fábíánházán, a Kossuth Mezőgazdasági Termelészövetkezetben. Az itt szerzett öt éves szakmai gyakorlat és tapasztalat adta számomra a biztonságot egyetemi oktatóként és kutatóként is egész eddigi pályafutásom során.” (3) 1972-ben tértem vissza a Debreceni Agrártudományi Egyetemre.

A Loch professzor úrral is megújult kapcsolatunk a 70-80-as évtizedekben a jó kollegiális viszonyal jellemezhető. Véleményünk az alapozó és szaktantárgyak szoros kapcsolatának fontosságáról egyre erősödött.

A Debreceni Akadémiai Bizottság keretében a Mezőgazdasági Szakbizottságban végzett tudományos szervező tevékenységünk is lehetőséget adott együttműködésre.

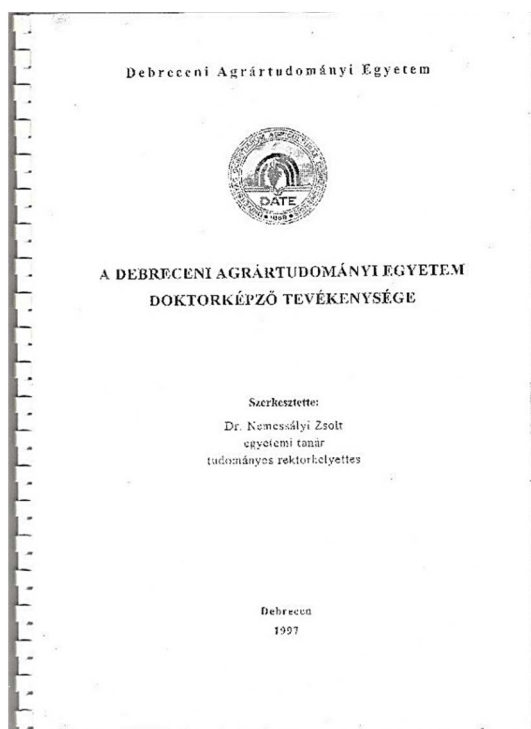
Loch Jakab 1978-ban – Vecsei Tibor halálát követően – vette át a Kémia Tanszékot, amit húsz éven át, 1998-ig vezetett. Nevéhez fűződik az agrokémiai diszciplína bevezetése, fejlesztése önálló tantárgyként, valamint az agrokémiai kutatások megalapozása és a tanszék nevének megváltoztatása Mezőgazdasági Kémia Tanszékre. Tanszékvezetői tevékenysége mellett 1977-1980 között dékán helyettes, 1980-1986 között dékán, 1992-1998 között rektor volt.

A rendszerváltás és az amerikai tanulmányutamat követően tisztelt meg Loch Jakab professzor úr felkérésével, aminek nyomán rektorsága két ciklusában lehettem munkatársa tudományos rektorhelyettesként. Munkatársi kapcsolatunk rektori ciklusa végére barátsággá nemesedett.

1992-98 között a rektori vezetésnek nagyon sok feladata volt a mindennapok rutinjától a kiemelkedő, intézménytörténeti szempontból maradandó alkotásokig. Ezekből három témát emelek ki.

Kronológiai sorrendben az első a doktorképzés megreformálása. (4)

A rendszerváltást követően egymásnak feszültek az Egyetemek és az Akadémia. A tudományos továbbképzést az Egyetemek akarták magukénak tudni, úgy, mint Amerikában és Nyugat-Európában. Az egyetemi doktor, kandidátus, akadémiai doktor, akadémikus rendszer helyett a háromlépcsős, a PhD, MTA doktora, akadémikus szisztémát kezdeményezték a rendszerváltást követően. A Magyar Tudományos Akadémia teret veszített. A tudományos továbbképzés az egyetemekre került. Ha voltak is kétségeink, egyetemi oktatók talán magunk is akartuk. Részesei voltunk az új idők szelének. Külföldön tanulmányoztuk, tanultuk, alakítottuk, fejlesztettük a doktorképzés új rendszerét.

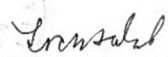

„A Debreceni Agrártudományi Egyetemen az újrendszerű doktori képzést az egyetem személyi állományának országosan és nemzetközileg is elismert tudományos tevékenység alapozta meg. A tudományos minősítés korábbi rendszerében a DATE-n számos egyetemi doktori cím, illetve doktori fokozat (doktor univ.) került kiadásra az eredményes kutatómunkát követően.

A Felsőoktatási törvény felhatalmazása alapján 1993-ban kezdődött meg az egyetemen az újrendszerű doktori (PhD) képzés. „

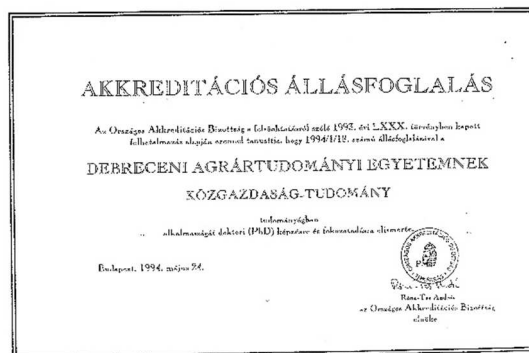
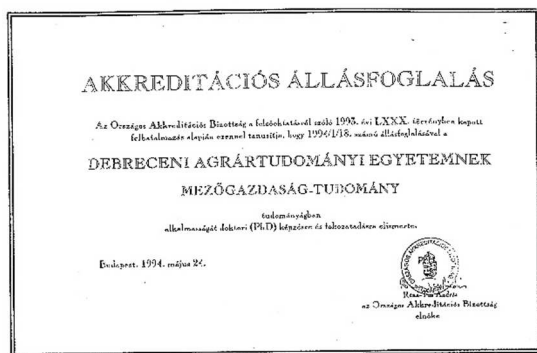
1993 február 16-án három pályázat került benyújtásra az Országos Akkreditációs Bizottsághoz, rektori előterjesztéssel:

Debrecen, 1993. február 16.

/Dr. Loch Jakab/
egyetemi tanár
rektor

A növénytermesztési és az agrárközgazdasági pályázatokat a Bizottság elfogadta. Az állattenyésztési program csak egy év múlva került akkreditálásra.

Végül az Egyetem két tudományterületre kapott akkreditációt, ezekbe sorolva az új PhD programokat.

MEZŐGAZDASÁG-TUDOMÁNY

1. Növénytermesztés, agroökológia
 - Az alkalmazkodó növénytermesztés összefüggés-rendszerének feltárása
 - Ökológiai adottságokhoz igazodó földhasználat és talajvédelem az Alföldön
2. Regionális forrásokra épülő környezetbarát állattartás

Programvezető

Ruzsányi László DSc

Ruzsányi László DSc

Filep György DSc

Veress László DSc

KÖZGAZDASÁG-TUDOMÁNY

1. A mezőgazdasági vállalkozások és a vidékfejlesztés ökonómiaja

Programvezető

Nemessályi Zsolt CSc

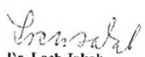
Nem kevés büszkeséggel emlékszem vissza, hogy Loch Jakabbal tudományos helyettesként közösen irányíthattuk az új rendszerű doktori képzés megszervezését a DATE-n, és én lettem az első vezetője a közgazdaságtudományban akkreditált agrárökonómiai programnak 1993-2000 között. Talán ez volt barátságunk első grádicsa.

Emlékeim második témaköre a DATE Kutatás – Fejlesztés Stratégiája (5)

A 116 oldalas anyag Záradékaival kezdem:

ZÁRADÉK

A Debreceni Agrártudományi Egyetem Tanácsa a 23/1996-97. (II. 18.) számú határozatával az egyetem 1997-2000-re megfogalmazott kutatás-fejlesztési stratégiáját egyhangúlag elfogadta.

Dr. Loch Jakab
egyetemi tanár, rektor

A Debreceni Agrártudományi Egyetem tudományos küldetése:

A MEZŐGAZDASÁG ÉS A VIDÉK FEJLESZTÉSE A TIZSÁNTÚLON

“A Debreceni Agrártudományi Egyetem a Tiszántúl agrárfelsőoktatási, kutatási, szaktanácsadási szellemi központja. A Nagy- Alföld első agrárfelsőoktatási intézményét az egykori Országos Felsőbb Gazdasági

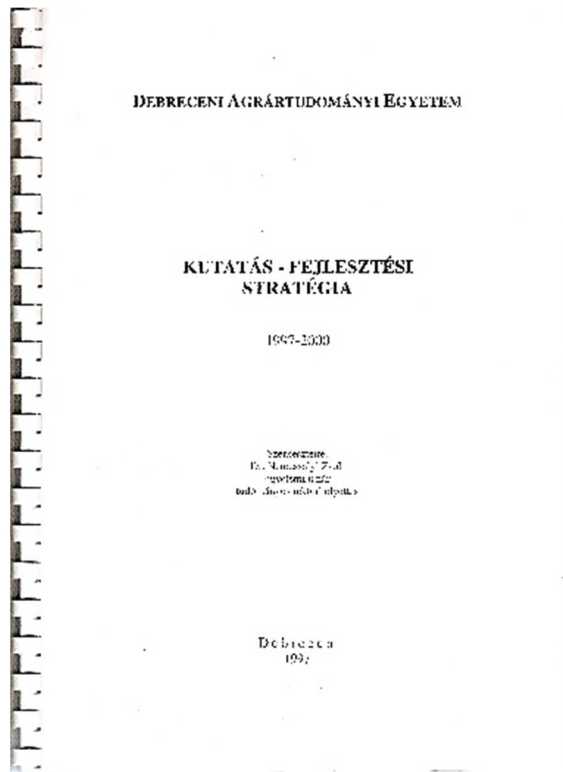
Tanintézetet 1868-ban alapították Debrecen-Pallagon. Az egyetem részét képező főiskolai karok múltja is tekintélyes. Szarvason a mezőgazdasági szakoktatás még korábban, 1780-ban Tessedik Sámuel tevékenységével kezdődött. Hódmezővásárhelyen 1896-ban hoztak létre földműves iskolát. Nyíregyházán a kutatóintézet története az 1920-as évekből gyökerezik, Karcagon 1997-ben ünnepeltük a kutatóintézet 50. évfordulóját.

A nagy hagyományokkal rendelkező intézményekből a II. Világháború után fokozatosan szerveződött a mai Agrártudományi Egyetem. Jelenleg az intézmény hat egységből áll:

DATE Mezőgazdaságtudományi Kar, Debrecen,
DATE Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Főiskolai Kar, Szarvas
DATE Mezőgazdasági Főiskolai Kar, Hódmezővásárhely
DATE Kutató Intézet, Karcag
DATE Kutató Központ, Nyíregyháza
DATE Szaktanácsadási és Fejlesztési Intézet, Debrecen.

Az egyetem karai és kutatóintézetei napjainkban szoros egységben szolgálják az agrárfelsőoktatás, kutatás és a szaktanácsadás célkitűzéseit a Tiszántúlon.

Az egyetem egyik erőssége éppen az, hogy egységei a régió agroökológiai feltételeihez alkalmazkodva végzik tevékenységüket.”

A hat intézmény vezetőiből alakult az Egyetem Stratégiai Bizottsága.

Ez a testület terjedelmes és részletező anyagban elemezte a jelenlegi helyzetet, az ebből levonható következtetéseket, a kutatás – fejlesztés erős és gyenge pontjait, jövőbeli lehetőségeit és a fenyegető veszélyeket. Mindezekből fogalmazódtak meg a prioritások, a kutatás – fejlesztés tervei az ezredfordulóig.

Ekkor még az Egyetem két úr szolgája volt.

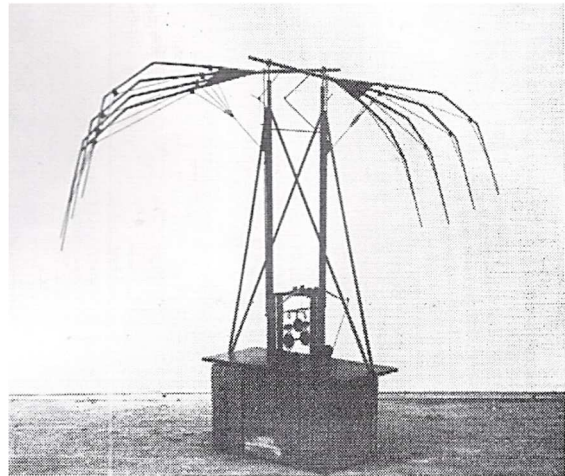
Földművelésügyi Minisztérium + Művelődési és Közoktatási Minisztérium.

Mind a két minisztérium illetékes főosztályai felhasználták és saját stratégiai kiadványaikba is beépítették anyagainkat.

Az MKM Tudományos Ügyek Főosztályának 1997-ben kiadott „Felsőoktatási kutatási előrejelzés az ezredfordulóra” c. kiadványban is megtalálhatók a DATE stratégiája A helyzetet jellemezte a fedőlap belső oldalára nyomtatott kép. (6)

A két ciklust kitöltő rektori időszakunkban 1992-1998 között a Földművelésügyi Minisztériumban három kormány öt minisztere váltotta egymást.

Loch professzor úr ebben a helyzetben is bölcs rektori előrelátással kezelte ügyeinket és védte érdekeinket.

**Repülő hajó
csapdosó szárnyakkal és kormányjal**

(Leonardo da Vinci)

Emlékeim harmadik témaköre a Debreceni Egyetem integrációjához kapcsolódik.

A Debreceni Egyetem integrációjának történetéről számos forrással rendelkezünk Az agrártörténeti tények és emlékek kiadványára, valamint rektoraink közül Loch Jakab visszaemlékezéseire támaszkodtam elsősorban.

„Jó volt- írja Rektorunk-, hogy Debrecenben nem máról holnapra kellett lépni az integrációban, hanem egy hosszú előkészítő időszaka volt a folyamatnak, és végül is felülkerekedett az egy város, egy egyetem gondolata.” (7)

A Debreceni Universitas Alapító Okiratát három egyetem rektora, a Református Teológiai Akadémia dékánja és az ATOMKI igazgatója írta alá Göncz Árpád köztársasági elnökkel együtt **1991. június 22-én**. Ezzel a dokumentummal indult el hivatalosan az integráció újkori története.

„Az egyetemi integráció országos felgyorsítása érdekében a Magyar Köztársaság Kormánya **1998-ban** határozott lépésre szánta el magát. Egyetemi szövetségek létrehozásáról döntött, amelyek hatékonyabb egyetem előkészítő szervezetként működhetnek a korábbiaknál. Így készítette elő és írta alá **1998. január 29-én** a három egyetem rektora a Debreceni Egyetemi Szövetség társulási szerződésének szándéknyilatkozatát. A DATE részéről Dr. Loch Jakab rektorra, a Mezőgazdaságtudományi Kar kémikus professzorára hárult az előkészítés feladata. **1998. március 4-én** született meg a kormányhatározat a Debreceni Egyetemi Szövetség (DESZ) megalakulásáról. **1998. április 30-án** alakult meg a DESZ Szenátusa. A Szenátus Elnökének a DATE tudományos rektorhelyettesét, Nemessályi Zsolt agrárökonómus professzort választották” (8)

A Debreceni Agrártudományi Egyetemen **1998. június 30-án** lejárt a rektori vezetés második ciklusa, ezzel egyidejűleg Loch Jakab elnökségi tagsága is a DESZ Szenátusában. Ő azonban nem csak a tanszéki munkatársai jövőjéről gondoskodott, egyetemi helyettesei jövőjét is egyengette. Másik helyettese Csizmazia Zoltán követhette őt a rektori székben és a Szenátus Elnökségében is.

Loch Jakab méltán lehet büszke a Debreceni Egyetem kialakításában végzett tevékenységére, a Debreceni Egyetemi Szövetség Szenátusának utolsó ülésén, **1999. december 20-án** deklarált sikerekre:

- Létrejött az ország legszélesebb spektrumú egyeteme Debrecenben.
- Sikerült megőrizni a tagintézmények egyenlőségét, a tudományterületek erőegyensúlyát.

Nem rajta múlt, hogy A DATE elvesztette vidéki karait és kutatóintézetei nem kaphatták meg a kari jogállású státuszt az **új évezredben** induló Debreceni Egyetemen.

2014-ben, amikor 70 éves lettem, a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kara és az MTA Debreceni Területi Bizottsága **2014. november 4-én** - a Magyar Tudomány Ünnepe - összejövetelt rendezett a Debreceni Egyetem Böszörményi úti Campusán, a „Tudomány szolgálatában” c. könyvem bemutatójával egybekötve. (A rendezvény anyaga megjelent az Acta Agraria Debreceniensis különszámaként) **(9)**

A rendezvényen jelen lévő korreferálók között volt Loch Jakab is „A munkatársam volt” c. előadásával.

Előadását így zárta:

„Kedves Zsolt,
Barátsággal köszöntelek születésnapodon. Isten éltesen jó egészségben, sok öröme legyen népes családot körében.”

Kedves Loch Jakab professzor úr!

Ma is hálás vagyok egykori gondolatainak papírra vetéséért. Most én következek a revánssal. Köszöntőmet slágerrel kezdtem és azzal is fejezem be.

Záray Márta éneklő: „Mindenkire elfelednek egyszer”, csak hogy Loch Jakab nem akarja! Tanítványai, Egyetemi munkatársai, Családja, Barátai köszöntik szerte a Világból 90. születésnapján.

Arany János az MTA egykori főtitkára írta:

„Legnagyobb cél pedig, itt, e földi létben,
Ember lenni mindig, minden körülményben.”

Isten éltesen LOCH JACKIE!

IRODALOMJEGYZÉK

1. Kapusi I. (1963): Debreceni Agrártudományi Főiskola tanrendje az 1963/64. tanévre. Jubileumi év. Debrecen.
2. Nemessályi Zs. 2008: Tudományos töredékek. A láthatatlan világ látható jelentőségei. Helmeczi Balázs professzor 80. születésnapja tiszteletére. Debreceni Egyetem Agrár-és Műszaki Tudományok Centruma. Debrecen. 29-37p.
3. Nemessályi Zs. 2014: A tudomány szolgálatában. Debrecen. 29-31p.
4. Nemessályi Zs. 1997: A Debreceni Agrártudományi Egyetem Doktorképző Tevékenysége. Intézményi sokszorosítás. DATE, Debrecen.
5. Nemessályi Zs. 1997: Kutatás- Fejlesztési Stratégia 1997-2000. Intézményi sokszorosítás. DATE, Debrecen.
6. Horváth B. 1997: Felsőoktatási kutatási előrejelzés az ezredfordulóra. MKM, Budapest.
7. Loch J. 2007: Ahogy rektoraink látták. Debreceni Egyetem, Debrecen. 95-101p.
8. Nemessályi Zs. 2020: A Debreceni Egyetem kialakulása. Agrártörténeti tények és emlékek. Agráriumért Alapítvány, Debrecen. 14-23p.
9. Loch J. , 2014: Munkatársam volt. Acta Agraria Debreceniensis. Különszám. Debrecen. 35-36p.

A DOLGOZAT ANGOL CÍME

THE LIFE IS RUN AWAY CONGRATULATION TO JAKAB LOCH FOR HIS 90th BIRTHDAY